

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Оскілко Олексій Олегович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК УЧАСНИКІВ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН	66
Павлова Вікторія Георгіївна ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКOVУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ	69
Токарева Віра Олександрівна ЗЛОВЖИВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ: НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK	71
Мельник Олександр Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ УСИНОВЛЕНИХ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ	74
Фасій Богдан Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ДИСПОЗИТИВНОГО МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	78
Шамота Олександр Володимирович ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	80
Бойченко Ростислав Сергійович ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТУ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	82
Брага Аліна Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО СПАДКУВАННЯ В СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ...	85
Вовчок Руслан Володимирович ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	88
Герсак Віталій Анатолійович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ СПАДЩИНИ	91
Гнатенко Сергій Сергійович ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ	94
Гнатюк Дмитро Володимирович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	97
Дворнікова Анна Юріївна ПРОБЛЕМИ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО НА МИРНЕ ВОЛОДІННЯ ПРИ УСУНЕННІ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	100
Кочіашвілі Альберт Давидович ЩОДО ДОРЕЧНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ РИЗИКУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НЕПЕРЕДБАЧУВАНИХ УМОВ	103
Мельничук Олександр Миколайович ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ	106
Мусієнко Андрій Юрійович ВИТРЕБУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ІЗ ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	108
Павленко Микола Вадимович ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ З ЦИВІЛЬНОГО СЕКТОРУ	111
Рябенко Вікторія Олександрівна ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ВЕРБУВАННЯ ФСБ У СОЦМЕРЕЖІ «ТЕЛЕГРАМ»	113

Оскілко Олексій Олегович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільного права, доктор філософії, асистент*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК УЧАСНИКІВ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН

Засади здійснення та виконання договірних зобов'язань, учасниками договірних відносин, у сьогоденні має важливе значення для здійснення характеристики вказаних відносин та виконання зазначених зобов'язань. Надаючи таку характеристику, у наукових колах зосереджують увагу на визначенні принципів належного виконання договірних зобов'язань, а також на принципах виконання цих зобов'язань учасниками договірних відносин [7].

Водночас, звертається увага на те, що серед науковців тривають дискусії, які на нашу думку не мають певного наукового сенсу у зв'язку із відсутністю теоретично-практичних аспектів, стосовно дослідження співвідношення понять «реального» та «належного» виконання учасниками договірних відносин договірних зобов'язань, при тому, що законодавством України таке поняття, як «реальне» виконання договірних зобов'язань, не використовується і не живається [3, с. 37-42].

Звертаючись до аналізу українського цивільного права, визначення поняття «належного» виконання договірних зобов'язань учасниками договірних відносин, розуміються як умови та елементи виконання фізичними та юридичними особами – учасниками договірних відносин, визначених у договорі зобов'язань [2; 1, с. 527-529]. Звідси, указані умови та елементи складають зміст принципу «належного виконання договірних зобов'язань». Положеннями статті 607 ЦК України визначається, що неможливість виконання договірних зобов'язань, за що сторони договірних відносин не відповідають, є однією з підстав припинення зобов'язання учасниками договірних відносин [5, с. 184-186].

Водночас, у науковій літературі надається визначення неможливості виконання зобов'язань у розумінні суб'єктивної чи об'єктивної нездатності сторонами договору вчиняти певні дії, які представляють собою зміст зобов'язання [1, с. 527-529].

Разом із тим, у літературі звертається увага на виділення таких видів неможливості виконання договірних зобов'язань, як «фактичні» та «юридичні». Зокрема, науковці надають роз'яснення, що під фактичною неможливістю виконання сторонами договору договірних зобов'язань слід розуміти, як на приклад, факти пошкодження або знищення предмету договірних зобов'язань, а під юридичною неможливістю виконання сторонами договору договірних зобов'язань слід розуміти факти втрати стороною договору речового права стосовно предмету договірних зобов'язань, вилучення майна та речей, які є предметом договірних відносин, з обігу, тощо. Отже, при умові виникнення «фактичної» або «юридич-

ної» неможливості виконання сторонами договору договірних зобов'язань, останні для учасників договірних відносин не припиняються, однак змінюються та трансформуються у вигляді набуття обов'язків щодо відшкодування збитків завданих контрагенту, а також щодо сплати неустойки [4, с. 16].

Говорячи про договірні зобов'язання, в яких військовослужбовці беруть участь, наприклад в сфері страхування, слід також виокремити певні проблеми. Нові договори страхування, в яких однією і з сторін є військовослужбовці, страхові компанії не практиці не завжди укладають, хоча тут треба враховувати положення статті 633 ЦК України щодо публічності договорів [6]. Також, на практиці виникають ситуації, коли фізична особа уклала договір страхування відповідно до чинного законодавства України, а потім вже зазначену особу мобілізували, і відповідно, зазначена фізична особа змінила свій статус – вона стала військовослужбовцем, який є стороною в договорі страхування.

Крім того, на практиці виникають також проблеми щодо страхування ризику військових дій, адже це визначається як один із складних видів страхування з наступних підстав: 1) не всі страхові компанії здатні забезпечувати покриття військових ризиків; 2) самі по собі військові ризики є непередбачувані і є затратними для учасників страхових відносин.

Аналогічна ситуація існує і в сфері кредитування, адже на сьогоднішній день банківські установи не охоче укладають кредитні договори з військовослужбовцями, а вже укладені договори з фізичною особою можуть бути трансформовані у зв'язку зі зміною статусу сторони договору. Тому відповідні зміни і доповнення мають бути внесені і до статті 1054 ЦК України. Зокрема, з метою захисту прав та законних інтересів військовослужбовця як сторони кредитного договору, пропонується доповнити частину першу статті 1056 ЦК України абзацом 2 наступного змісту: «Привин на військову службу або мобілізація позичальника не є підставою для відмови від надання чи отримання кредиту».

Водночас, на практиці часто виникають питання щодо договорів пожертви, за яким часто благодійні та волонтерські організації передають різні товари (наприклад, обладнання, автомобілі тощо) військовослужбовцю для виконання бойових завдань саме як фізичній особі. Але ця фізична особа перебуває в статусі військовослужбовця, і фактично в даному випадку йдеться про поєднання публічно-правового та приватно-правового статусу фізичної особи – військовослужбовця. Складність зазначеного питання полягає в тому, що у подальшому зазначений військовослужбовець може бути демобілізований в порядку, визначеному чинним законодавством України, і відразу постає питання – що робити з майном, яке передали за договором пожертви (наприклад, автомобіль), адже з одного боку – за договором пожертви передано цей автомобіль конкретній фізичній особі (військовослужбовцю), а з іншого боку – автомобіль в даному конкретному прикладі переданий саме для виконання відповідних бойових завдань, і сама по собі фізична особа, який передається річ за договором пожертви, не має вирішального значення.

Ще одним складним питанням щодо участі військовослужбовців в договірних зобов'язаннях є питання щодо надання згоди іншого з подружжя щодо цивільно-правових договорів, коли один із подружжя є військовослужбовцем. Це стосується тих цивільно-правових договорів, які відповідно до чинного цивільного законодавства України передбачають обов'язкову згоду іншого з подружжя щодо укладання правочину (наприклад, відчуження спільного нерухомого майна, автомобіля тощо).

Складність на практиці полягає в тому, що один з подружжя, який є військовослужбовцем, і який не проти укладання відповідного договору щодо відчуження майна, фізично і технічно не може підтвердити свою згоду на укладання зазначеного правочину і оформити це нотаріально, оскільки перебуває у відповідному військовому формуванні.

З метою врегулювання зазначеної ситуації, враховуючи завантаженість командирів військових частин, доцільно запровадити механізм посвідчення згоди іншого з подружжя, який є військовослужбовцем, на укладання цивільно-правових договорів, які потребують нотаріального засвідченої згоди іншого з подружжя. Зазначений механізм полягає в тому, що військовослужбовець подає заяву нотаріусу, яку підписує за допомогою електронного цифрового підпису особи, що в свою чергу дає змогу нотаріусу чітко ідентифікувати особу і її згоду.

Список використаних джерел:

1. Берназ-Лукавецька О. М. Проблемні питання виконання окремих видів договорів в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 527-529. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-7/128>
2. Бондар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 272 с.
3. Гринько Р. В. Щодо питання про виконання цивільно-правового зобов'язання. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 21. С. 37-42.
4. Продаєвич І. С. Припинення зобов'язання неможливістю його виконання : автореф. дис. ... канд. наук : 12.00.03. Одеса, 2009. 19 с.
5. Харитонов Є. О. Актуальні питання участі військовослужбовців в договірних зобов'язаннях. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 184-186. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/43>
6. Цивільний кодекс України. Станом на 01 січня 2023 р. : наук.-практ. коментар / за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Харитонova Є. О., канд. юрид. наук, доц. Калітенко О. М. Київ : Норма права, 2023. 1424 с.
7. Цивільне право України: Академічний курс : підручник : у 2 т. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. Т. 1. Загальна частина. 696 с.

Ключові слова: військовослужбовець, цивільне право, договір, зобов'язання, договірні зобов'язання, цивільні відносини, договірні відносини, виконання зобов'язань.

Keywords: serviceman, civil law, contract, obligation, contractual obligations, civil relations, contractual relations, performance of obligations.